

29/1/2023

ניתוח פסקי דין בתחום הגנת הפרטיות (2012 – 2022)

עו"ד רבקי דב"ש בסיוע מר גיא זומר¹

רקע

המכון הישראלי למדיניות טכנולוגיה ביקש לבחון את היקף פסקי הדין בתחום האזרחי בהם נכללה עילה לפי חוק הגנת הפרטיות על מנת לבחון את המידה שבה הציבור הרחב דורש הגנה על זכות זו בערכאות משפטיות. ביקשנו לבחון מה הם הנושאים המטרידים את הציבור, עד כדי פנייה לבית המשפט ולאתר דפוסים בעמידה המשפטית על הגנת זכות זו.

יש לזכור כי ישנה סתירה פנימית בתחום זה מאחר שעצם הפנייה לערכאות שיפוטיות נותנת פומבי לאירוע או סכסוך באופן גלוי לחלוטין שגם הופך להיות מקוטלג וזמין ברשת האינטרנט. כך ניתנת פומביות במקום בו האינטרס הוא (לעתים) שלא לתת תהודה נוספת לחשיפה הפוגענית שנעשתה ובכך להגביר את הפגיעה בפרטיות. בהתאם, אין הנתונים משקפים בהכרח את העניין והרצון שיש לציבור בהגנת הפרטיות אלא את המקרים שבהם בחרו מי מהציבור לדרוש סעד שיפוטי ונקבו בעילה מחוק הגנת הפרטיות.

על מנת לבחון כל אלו, ביקשנו ממר גיא זומר, מעמותת "התמנון", הפועלת להנגיש מידע ציבורי ובכלל זה מידע מהליכים שיפוטיים באמצעות פרויקט "תולעת המשפט", לאגוד את כל פסקי הדין המאזכרים את הפגיעה בפרטיות ושניתנו החל משנת 2012, ולשלוף מטא-דאטה רלוונטי לצורך ניתוח הנתונים.

סקירה זו מציגה את הנתונים והתובנות שנאספו מהנתונים.

¹ תודה לעו"ד לימור שמרלינג-מגזניק, מנהלת המכון, על הערותיה על מסמך זה.

חיתוך נתונים מאתר "נבו"

על מנת לאתר את כלל פסקי הדין בתחום הגנת הפרטיות, גזרנו שאילתה של פסקי הדין המפורסמים שניתנו החל מ-1 בינואר 2012 ועד 31 בדצמבר 2022, שכללו התייחסות לסעיף 2 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן – **החוק**), המגדיר מהי "פגיעה בפרטיות" והמהווה עוולה אזרחית (ועבירה פלילית). החיתוך נגע לפסיקה שניתנה בערכאות הרגילות (שלום, מחוזי ועליון), ולא בערכאות ייחודיות כגון ביהמ"ש לענייני משפחה וביה"ד לעבודה.

סינון ראשוני

מכיוון שביקשנו להתרכז בהליכים אזרחיים² על מנת לנסות לגלות דפוסים משותפים הוצאנו מבסיס הנתונים את פסקי הדין הפליליים, הליכי הערעור וההליכים בבית הדין לעבודה. את ההחלטות בעניין תובענות ייצוגיות בחרנו לבחון ולהשוות בנפרד מההליכים האזרחיים האחרים.

סה"כ אותרו 293 פסקי דין שניתנו בתביעות האזרחיות האמורות, ו-29 פסקי דין בתובענות ייצוגיות - אליהם מתייחס הניתוח להלן.

איסוף מטא דאטה

ביחס לפסקי הדין שאותרו וסווגו ככאלו המהווים תביעה אזרחית, הוספנו למטא-דאטה הבסיסי ביחס לפסק הדין (כגון: תאריך פתיחה וסגירה, סכום התביעה וכו') את הנתונים הבאים:

- א. העילות הנוספות בתביעה האזרחית, ככל שישנן (לשון הרע, ספאם וכד');¹
- ב. העילה הספציפית בשלה הוגשה התביעה (איזה ס"ק מהסעיפים המנויים בסעיף 2 נעשה בו שימוש), גם אם בית המשפט לא הכיר בעילה המבוקשת או בכלל העילות בשלן הוגשה התביעה;
- ג. מערך היחסים בין התובע לנתבע (סכסוך שכנים, עובד-מעביד,³ קשרי משפחה וכד');¹
- ד. האם נטען לנזק קונקרטי או התביעה מבוססת על האפשרות פיצוי ללא הוכחת נזק;
- ה. האם בית המשפט הכיר בטענות הגנה שנטענו (הכוונה לקבלת טענות הגנה בפסיקה, ולא לעצם העלאתן על ידי הצד המתגונן);
- ו. מי זכה בתביעה;
- ז. מהו סכום הפיצויים שנפסק בשל הפגיעה בפרטיות, ככל שנפסקו;
- ח. מהו סכום הוצאות שנפסקו, ככל שנפסקו;
- ט. מהו הסכום הכולל, לרבות הוצאות או עילות אחרות בשלהן נפסקו פיצויים.

ההכרעות בתיקי התובענות הייצוגיות (29 מקרים בלבד), נבחנו בנפרד. הטעם לכך הוא נסיבות התביעה השונות המתרכזות בפגיעה פוטנציאלית בקבוצת אנשים, ולא ביחיד, כמו גם הגמול הכספי הנחלק לשלושה רכיבים שונים: סכום זכייה אישית, קבוצתית, ושכ"ט גבוה מהמקובל בד"כ, המהווה תמריץ

² אלו תיקים הנפתחים בסיווג הבא: ת"א (תיק אזרחי), ת"ק (תביעה קטנה), תא"מ (תיק אזרחי בסדר דין מהיר), ד"מ (דיון מהיר).
³ יצויין כי גם בהליכים האזרחיים במסלול הרגיל, נמצאו תביעות שהרקע להם היו יחסי עובד-מעביד.

להגשת תובענות ייצוגיות. העובדה שישנו תמריץ כספי משמעותי לעורכי הדין המנהלים את התביעה (ולא רק לנפגעים עצמם), יש בו להשפיע על התמריץ בפנייה לבית המשפט.

הערות מחקריות מקדימות

1. בבואנו להפיק תובנות מהמידע שנאסף, יש לתת את דעת כי הנתונים שנבחנו על ידנו נוגעים לפסקי הדין שפורסמו, אולם אין לנו ידיעה ביחס לכמות התביעות שהוגשה בתחום הפרטיות אשר ההליך בהם נפסק מטעמים שונים (כגון פשרה או אי מצוי ההליך המשפטי על ידי התובע או ניהול הליך בדלתיים סגורות). בהנתן שאין תיוג של הליכי הגנת הפרטיות במערכת "נט המשפט" של הנהלת בתי המשפט, לא ניתן לאתר מידע כאמור.

2. כמות פסקי הדין שנבחנו היא נמוכה מאוד. מדובר בכמה עשרות תיקים בשנה המהווים חלק מזערי מכלל הפסיקה בישראל בתחום האזרחי. לשם השוואה, בשנת 2019 נסגרו כ-200,000 תיקים בבתי המשפט השלום והמחוזי,⁴ ובשנת 2020 כ-192,400 תיקים נסגרו בערכאות אלו.⁵ כלומר, פסקי הדין בענייני הגנת הפרטיות הם אחוז זניח מאוד מכלל ההליכים האזרחיים.

2020	2019	מקור הנתונים
27	31	מספר פסקי הדין בתביעה אזרחית בגין פגיעה בפרטיות שפורסמו
192,452	199,722	דו"ח שנתי של הנהלת בתי המשפט ביחס למס' התיקים האזרחיים שנסגרו
כ-0.014%	כ-0.015%	אחוז פסקי הדין בתחום הפרטיות מתוך סך הכרעות בתחום האזרחי

3. באין אפשרות להציג מגמת שינוי בהגשת תביעות אזרחיות, ניסינו למצוא דרך אחרת להעריך בקירוב את המשקל שניתן לתביעות בעילה של פגיעה בפרטיות במהלך השנים ואת שינוי המגמה במשקל זה. נדמה שדרך חישוב להערכה כאמור, גם אם לא באופן סטטיסטי מדויק, יכולה להיות בבחינת היחס המשתנה בין פסקי דין בתחום הפרטיות לכלל פסקי הדין שהתפרסמו בנבו בשני סוגי ההליך שהוזכרו לעיל (ת"א, ות"מ). עם זאת, גם בבחינה האמורה, לא הצלחנו לאתר או להצביע על מגמה מובהקת או ברורה בנושא.

⁴ ראו דו"ח שנתי 2019 – הנהלת בתי המשפט, עמ' 25 ו-37. בבתי המשפט המחוזיים נסגרו 8,278 תיקים אזרחיים, ובבתי משפט שלום נסגרו 191,444 תיקים כאמור.

⁵ ראו דו"ח שנתי 2020 – הנהלת בתי המשפט, עמ' 25 ו-37. בבתי המשפט המחוזיים נסגרו 7,578 תיקים אזרחיים, ובבתי משפט שלום נסגרו 184,874 תיקים כאמור.

שנה ⁶	פס"ד בנבו	פס"ד פרטיות	% התיקים
2012	27,750	10	0.036%
2013	28,844	14	0.048%
2014	27,708	27	0.097%
2015	28,198	27	0.096%
2016	26,670	24	0.09%
2017	28,093	31	0.11%
2018	29,090	23	0.08%
2019	30,550	31	0.1%
2020	27,927	27	0.097%
2021	25,057	35	0.14%

ממצאים

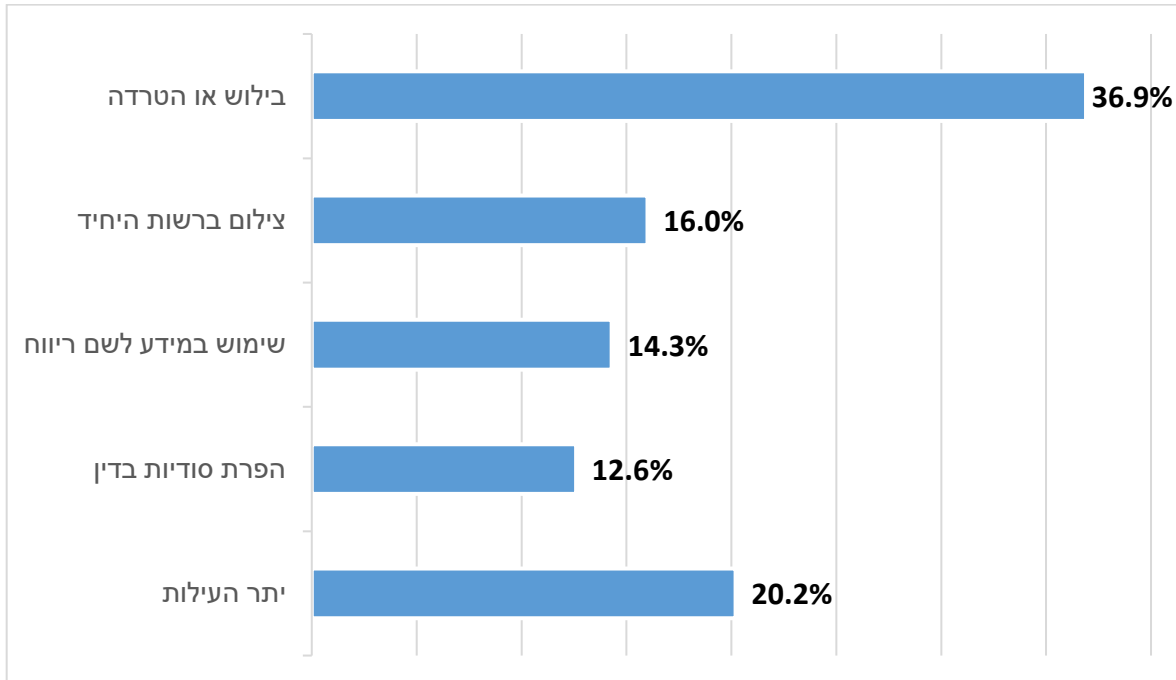
תביעות אזרחיות

- בכל התיקים, למעט תיק אחד (ת"א (שלום חי') [12-11-54043](#) נאור נ' כלל פנסיה וגמל בע"מ (11/4/2014) בו התובע הפסיד), העדיפו התובעים לטעון לפיצויים ללא הוכחת נזק מכח סעיף 29א לחוק.
- הנושא השכיח בתביעות אזרחיות הוא צילום אדם והצבת מצלמות במרחב הציבורי ולעתים אף הפרטי, ומהווה כ-5.1% מהתביעות.
- לא איתרנו תביעה בשל עוולה המתבססת על פגיעה בפרטיות במאגרי מידע בפסקי הדין המפורסמים. ההנחה הראשונית היתה כי תביעות מסוג זה מצויות בתובענות ייצוגיות, כפי שניתן לראות בהתייחסת הנפרדת לתביעות אלו (ראו להלן).
- ככלל, תביעה אזרחית בגין פגיעה בפרטיות, מוגשת בצמידות לביצוע עוולה נוספת. רק פחות מחמישית מהתביעות מוגשות בגין פגיעה בפרטיות כראש נזק יחידי (17%).
- כחמישית מהתובעים (19.8%) בוחרים להגיש את התביעה שלהם בפני בית המשפט לתביעות קטנות, המאפשר סעד מהיר יחסית וללא ייצוג, בסכום המוגבל לעד כ-36,400 ש"ח.⁷

⁶ לא הוספנו התייחסות לשנת 2022, מכיוון שהיה שינוי בדרך סיווג התיקים בתביעות אזרחיות בסדר דין מקוצר (תא"מ), באופן ששינה את דרך הדגימה של הקבוצה הנבחרת.

⁷ נכון לחודש ינואר 2023

6. העילה המרכזית בגינה מוגשות תביעות אזרחיות היא העילה הראשונה – "בילוש או התחקות אחרי אדם, העלולים להטרידו, או הטרדה אחרת". מדובר בעילה המופיעה במעל לשליש מפסקי הדין בתחום האזרחי (36.9%). כדי להבין עד כמה העילה דומיננטית, נציין כי העילה השנייה בשכיחותה "צילום אדם ברשות היחיד", מופיעה רק ב-16% מסך פסקי הדין.

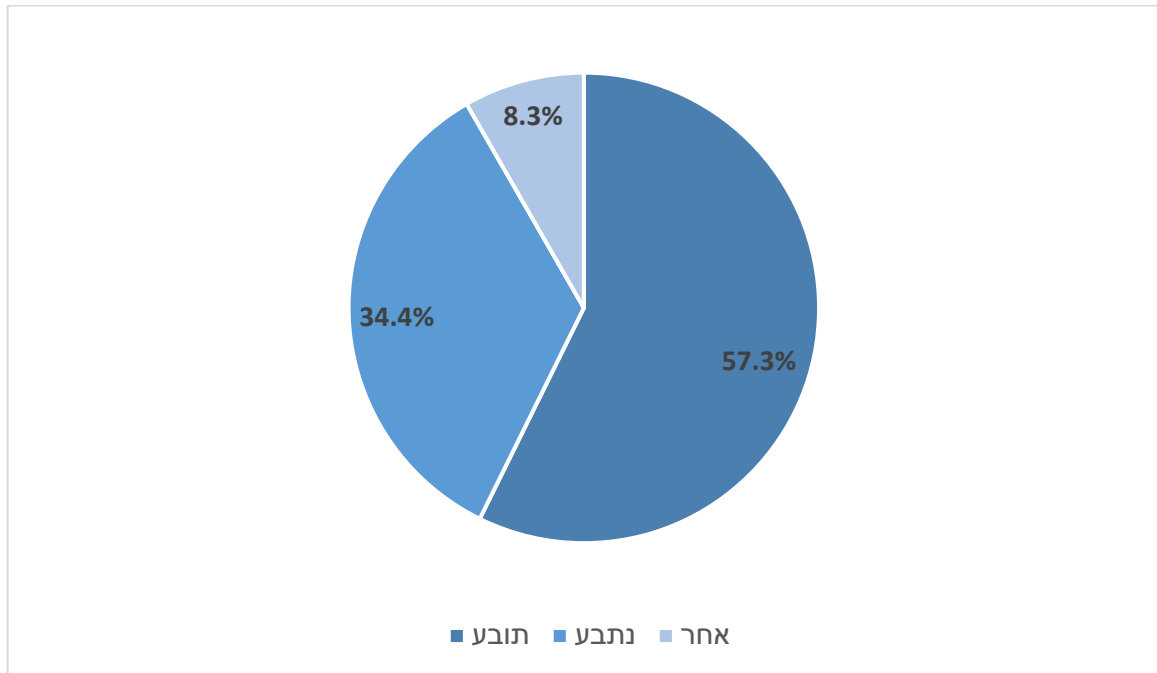
7. הקשר המרכזי בין מי שתובע את זכויותיו בבית המשפט לבין מי שנתבע הוא קשר צרכני (24%) או סכסוך שכנים (21.8%). תביעות של אזרח נגד הרשויות מהווה נתח של 8.9% מכלל התביעות, כאשר העילה העיקרית בשלהן מוגשת התביעה נגד הרשויות, היא הפרת חובת סודיות שנקבעה בדין (40%).

8. על אף הפגיעה המשמעותית במקום בו הפגיעה בפרטיות היתה אגב חשיפה תקשורתית (בשל היקף החשיפה למידע), רק אחוז קטן מוגש כאשר ישנה חשיפה כזו (7.5%) והיא תמיד נלווית לתביעה אזרחית כגון בגין תביעת לשון הרע. ככלל, תביעת לשון הרע מופיעה במקרים רבים בצמידות לתביעת הגנת הפרטיות (52%).

9. ישנן 29 תביעות ספאם (9.9%) אשר הוגשו מכח סעיף 30 לחוק התקשורת, וכרכו בתביעה גם טענות לפגיעה בפרטיות. ניסיון זה מענין מכיוון שלמרות המחשבה בתחילת תהליכי החקיקה של ההסדר בתחום הספאם להגדיר פניות בלתי מוזמנות באמצעים טכנולוגיים אוטומטיים כפגיעה בפרטיות, הוחלט בסופו של יום להסדיר את הנושא בחוק התקשורת ולא בחוק הגנת הפרטיות. מכל מקום, גם במקרים בהם הכירו בפגיעה בפרטיות אגב משלוח הספאם, סכומי התביעה נותרו נמוכים ביותר (לא יותר ממספר אלפים בודדים), כך שהפגיעה הנוספת בפרטיות לא הובילה לפסיקת פיצויים מוגדלים.

10. במרבית המקרים (57.3%), התובע זכה בתביעה לעומת 34.4% בהם הנתבע זכה (ביתר התביעות לא היתה הכרעה מוחלטת). עם זאת, בבחינת רכיב הפרטיות בתביעות אלו עולה כי רק ב-46.7% אחוז

מהתביעות ניתן פיצוי ייעודי בגין הפגיעה בפרטיות. כלומר, לעתים התובע זכה בתיק, אולם לא בעילת הפגיעה בפרטיות או שניתן פיצוי כללי מבלי להתייחס לפגיעה בתחום הפרטיות באופן מובדל.

11. ביחס להגנות המשפטיות⁸ – בכרבע מפקדי הדין (24.5%), בית המשפט הכיר בהגנות מכח החוק. ההגנה המוכרת ביותר (29, 40.3%), היא במקרה של "עניין אישי כשר" (סעיף 18(2)(ג)).

תובענות ייצוגיות

12. על אף שגם תובענות ייצוגיות בתחום הגנת הפרטיות (29) הן נתח קטן מכלל התובענות הייצוגיות (6493), עדיין חלקן היחסי (כ-4.5%) גדול ביחס לכלל התובענות הייצוגיות בהשוואה ליחס שבין תביעות אזרחיות בתחום הגנת הפרטיות לכלל התביעות האזרחיות (כ-0.09%). הדבר משמעותי עוד יותר בהנתן שתובענה ייצוגית בישראל בתחום הגנת הפרטיות מצומצמת יותר מהיכולת להגשת תביעה אזרחית, וחלה רק על סוג התביעות המנויות בתוספת השנייה [לחוק תובענות ייצוגיות](#), התשס"ו-2006.⁹

13. עיקר התובענות הייצוגיות בישראל הכוללות עילה של פגיעה בפרטיות הן בעיקרן בתחום הגנת הצרכן.

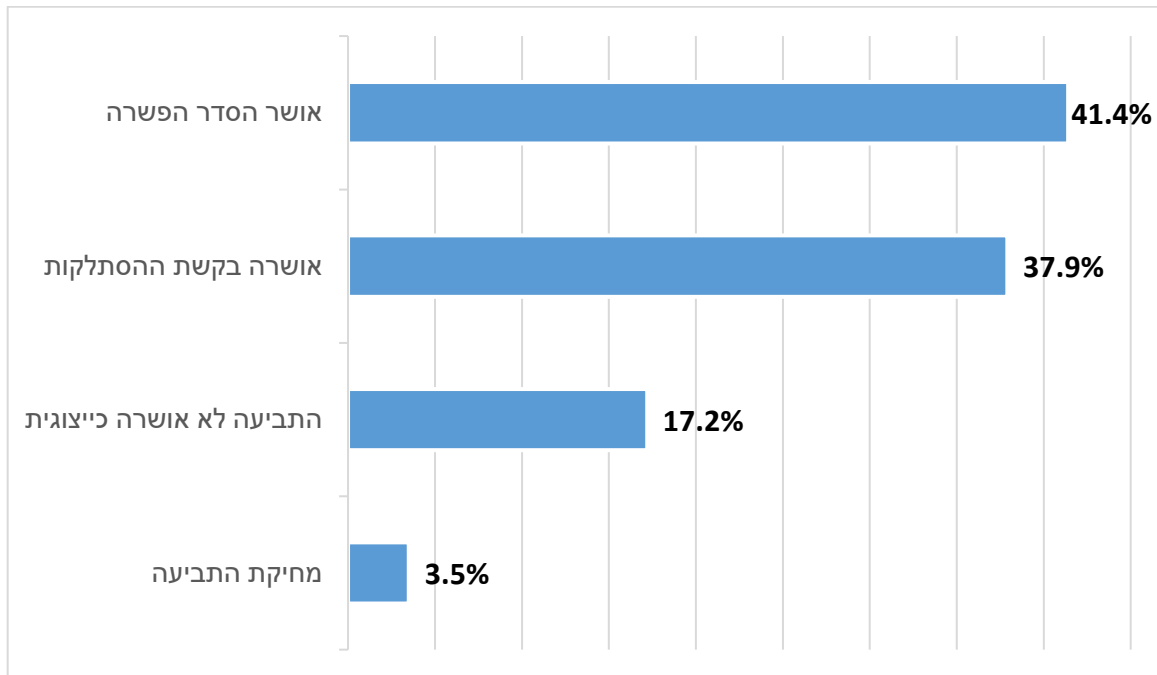
14. גם בתחום התובענות הייצוגיות, אף יותר מהתמונה שעלתה מהתביעות האזרחיות, סוגיית הספאם מהווה העילה הנוספת (וליתר דיוק המרכזית) בנתח ניכר מהתביעות (כ-69%). בארבעה תיקים (כ-15.4%) אוזכרה גם סוגיית רישום מאגר המידע נשוא התובענה, ובארבעה תיקים (כ-15.4%) נטען גם לפגיעה באבטחת מידע במאגרי מידע.

⁸ סעיף 18 לחוק הגנת הפרטיות

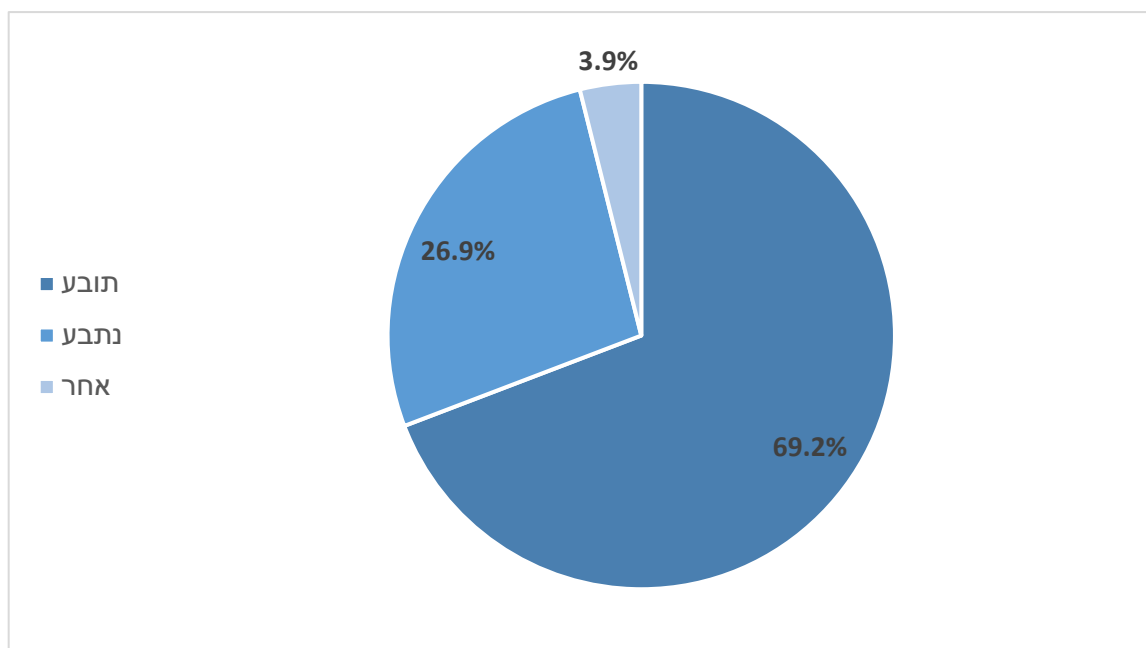
⁹ כגון: עוסק, מבטח, תאגיד בנקאי, נותן שירותים פיננסיים וכד'.

15. בפחות מחמישית מהבקשות להגשת תובענה ייצוגית, לא ניתן אישור של בית המשפט לניהול התובענה (17.2%).

16. מבין 29 התיקים בהם ניתן פסק דין (לרבות אי אישור לניהול תביעה ייצוגית), במרבית המקרים (41.4%) בית המשפט אישר את הסדר הפשרה וב-37.9% מהמקרים בית המשפט אישר את בקשת ההסתלקות של התובע.

17. בכ-69.2% התובענה הסתיימה לטובת התובע, ורק בכ-26.9% מההכרעות לטובת הנתבע, אולם רק בארבעה מקרים (15.4%) התובע חוייב בהוצאות.

לסיכום

על אף הקושי להגיע לתובנות מובהקות בשל מיעוט פסקי הדין בתחום הגנת הפרטיות, נדמה כי יש חשיבות לבחון הכרעות אלו.

מיעוט התובעות בתחום זה, יכול להעיד על העדר עניין של הציבור בעמידה על זכותו לפיצוי במקום בו נפגעה פרטיותו. יתכן כי חלק מכך נובע מהמוטיבציה השלילית לתת הד נוסף למעשה שיש בו פגיעה בפרטיות.

העובדה שבתחום התובעות הייצוגיות ישנה נוכחות גבוהה יותר לתובעות מתחום זה יכולה (אולי) להעיד על כך שבהנתן תמריץ כספי, ובהנתן שהתובעות אינן חושפות מידע פרטי של ממש על התובעים, התמריץ להגיש תובעות עולה. יודגש כי השערה זו מוצגת בזהירות רבה, הן בשל מיעוט התובעות בשני המסלולים שנבחנו, והן משום שהיא דורשת מחקר מקיף יותר הבוחן את המוטיבציה של מי שבפועל הגישו תובעות מסוג זה.

על אף האמור, ניתן לראות כמה ממצאים מעניינים ובהם הנושאים המטרידים את הציבור. לדוגמא, ניכר כי התובעים מגיעים בקלות רבה יותר במקרים של סכסוך שכנים וכי נושא המעקב במרחב הציבורי באמצעות הצבת מצלמות הוא נושא המעסיק את התובעים.

כמו כן נדמה כי התמריץ הכספי בהגשת תובעות בגין משלוח ספאם (שאף אין בו כדי לחשוף מידע אישי של ממש על התובעים אגב ההליך המשפטי), מוביל להגשת תובעות רבות יותר בנושא זה בשני המסלולים.

על אף הפוטנציאל לפגיעה בפרטיות על ידי רשויות המדינה, או הפוטנציאל לפגיעה בשל נזק רב יותר שמקורו בהפרת הוראות החוק ביחס למאגרי מידע, כמעט ואין תביעות בנושא זה. ייתכן כי המצב נובע מפער הכוחות בין אזרח-לרשות ובין נושא מידע-לבעל מאגר מידע (בהתאמה). במובן זה הכלי של תובעות ייצוגיות מציע מסגרת המחזקת את כוחו של הצרכן, אך מחייבת הוכחת נזק ולא מאפשרת להגיש תובעות ייצוגיות נגד המדינה.

לסיים, לא ניתן להצביע על שינוי או על מגמה מובהקת של עמידה על הזכות להגנת הפרטיות בתביעות אזרחיות בעשור האחרון.